

Arkadiusz Lewandowski¹

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku

Wybory samorządowe jako przestrzeń rywalizacji politycznej Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości. Przypadek wyborów do płockiej rady miasta

Local Self-government Election as an Area of Political Rivalry between “Platforma Obywatelska” and “Prawo i Sprawiedliwość”. Case of Płock City Council Election

Streszczenie

W ramach artykułu autor podejmuje się analizy wyborów samorządowych z perspektywy rywalizacji politycznej pomiędzy Platformą Obywatelską a Prawem i Sprawiedliwością. Dodatkowym obszarem badawczym autora było zjawisko upartyjnienia wyborów samorządowych.

Artykuł stanowi analizę typu *case study*, zaś obiektem zainteresowania autora były wybory do płockiej rady miasta. Autor analizuje wyniki wyborcze, jakie na lokalnej arenie w latach 2002-2018

Abstract

In the article the analysis of self-government elections from the perspective of rivalry between two political parties: „Platforma Obywatelska” and „Prawo i Sprawiedliwość” is undertaken. Factionalisation of self-government elections is the additional research area presented by the author.

The article is a *case study* of the city council election in Płock, Poland. The author analyses the election results achieved on local area between 2002 and

---

¹ Powstanie artykułu było możliwe dzięki finansowemu wsparciu ze środków budżetu miasta Płocka w związku z Konkursem Prezydenta Miasta Płocka na finansowanie grantów badawczych realizowanych w ramach zadania „Współpraca z uczelniami wyższymi”.

osiągały partyjne i niepartyjne komitety wyborcze, w szczególności jednak stara się określić pozycję PO i PiS w przestrzeni wyborów samorządowych.

W wyniku analizy został określony stopień upartyjnienia wyborów samorządowych oraz zakres dominacji PO i PiS w Płocku. Obie te kwestie były analizowane na gruncie wyników wyborczych do płockiej rady miasta w latach 2002-2018 na poziomie liczby uzyskanych głosów oraz liczby uzyskanych mandatów.

Słowa kluczowe: rywalizacja polityczna, wybory samorządowe, Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość, upartyjnienie wyborów.

2018 by partisan and non-partisan electoral committees, especially the positions of PO and PiS in the sphere of self-government elections are indicated.

As the outcome of the analysis, the level of factionalisation of self-government elections has been established together with degree of PO and PiS domination in the City of Płock. Both those aspects were analysed on the ground of election results for Płock city council between 2002 and 2018 based on the number of obtained votes and electoral mandates.

Key words: political rivalry, self-government election, "Platforma Obywatelska", "Prawo i Sprawiedliwość", election factionalization

Reforma samorządowa z roku 1998 wprowadziła do polskiego systemu politycznego trójszczeblowy samorząd terytorialny z jego naturalnym elementem w postaci samorządowych wyborów odbywających się na poziomie gminy, powiatu oraz województwa. Z perspektywy czasu można stwierdzić, cytując Waldemara Wojtasika, iż samorządowe elekcje „wpisały się trwale w polski krajobraz polityczny, stanowiąc immanentną część procesów rywalizacji”², ale także nabyły oryginalnych cech uzależnionych od konkretnego poziomu samorządu.

W konsekwencji reformy dotychczasowy wybór gminnych radnych został wzbogacony o elekcje radnych do rad powiatowych oraz sejmików województw, a także (od roku 2002) jednoosobowych organów wykonawczych na poziomie gmin. Tym samym do polskiego systemu politycznego wprowadzono odbywające się jednego dnia cztery odrębne procesy wyborcze, które stały się areną rywalizacji politycznej, również z udziałem politycznych partii.

² W. Wojtasik, *Wpływ wyborów samorządowych z 2010 roku na system partyjny*, [w:] *Wybory samorządowe 2010*, pod red. M. Kolczyńskiego, W. Wojtasika, Katowice 2011, s. 107.

Dodatkowo początki trójszczeblowego samorządu zbiegły się z zasadniczą zmianą na polskiej scenie partyjnej. W roku 2001 pojawiły się bowiem Platforma Obywatelska oraz Prawo i Sprawiedliwość, dwie partie, które od roku 2005 nie tylko określiły główne osie podziału politycznego w Polsce³, ale także zdominowały polską scenę polityczną. Polaryzacja rywalizacji między nimi miała konsekwencje również na poziomie samorządu terytorialnego, który w coraz większym stopniu podlegał procesowi upartyjniania wyborów.

Celem artykułu jest określenie specyfiki wyborów samorządowych w kontekście sporu politycznego, jaki już od przeszło dekady toczą ze sobą Platforma Obywatelska oraz Prawo i Sprawiedliwość. Pytanie badawcze, na jakie będę próbował odpowiedzieć, brzmi: w jakim stopniu rywalizacja między PO a PiS zajmuje przestrzeń rywalizacji politycznej (wyborczej) na poziomie lokalnym na przykładzie miasta na prawach powiatu, którego analizowanym przypadkiem będzie Płock? Szczegółowe problemy badawcze brzmią z kolei następująco:

1. W jakim stopniu rywalizacja polityczna na poziomie płockiego samorządu uległa „upartyjnieniu”?
2. W jakim zakresie rywalizacja między PO a PiS zajmuje przestrzeń wyborów samorządowych w Płocku?

Istotnym założeniem badawczym jest dookreślenie ram czasowych prowadzonej analizy. W badaniu uwzględniono wszystkie wybory samorządowe, w których brały udział PO i PiS, czyli inaczej mówiąc, będą mnie interesować elekcje samorządowe, które odbyły się w latach: 2002, 2006, 2010, 2014, 2018. Dodatkowym argumentem za tak zastosowaną delimitacją okresu badań jest wprowadzenie od roku 2002 bezpośrednich wyborów jednoosobowych organów wykonawczych na poziomie gminy⁴, co stało się także istotnym elementem politycznej rywalizacji.

---

³ P. Obacz, *Podział „Polska solidarna – Polska liberalna” w świetle wybranych koncepcji pluralizmu politycznego*, Kraków 2018.

⁴ J. Wojnicki, *Samorzady lokalne w Polsce i w Europie*, Pułtusk 2008, s. 135.

Rywalizacja polityczna na poziomie samorządu

W perspektywie zaproponowanego tytułu artykułu kluczowe jest określenie rozumienia przez autora pojęcia rywalizacja polityczna. Definiując tę kategorię, odnoszę się w głównej mierze do zaproponowanej przez Andrzeja Antoszewskiego definicji, zgodnie z którą rywalizacja polityczna to proces, w którym dochodzi do interakcji z udziałem partii politycznych w celu zdobycia lub utrzymania władzy. Obszarami badawczymi dla tak ujętej rywalizacji byłyby: struktura rywalizacji politycznej, kampanie wyborcze, wyniki elekcji, w tym samorządowych⁵.

Szersze ujęcie rywalizacji proponuje z kolei Rafał Matyja, który bazując na modelu demokratycznej rywalizacji Josepha Schumpetera⁶, ujmuje rywalizację także jako walkę wewnątrzpartyjną o funkcje partyjne lub publiczne, miejsce na liście wyborczej i tym podobne, czyli wszystko to, co sam określa jako „indywidualne zmagania o władzę”⁷.

Rywalizacja polityczna przyjmuje swój określony charakter również w ramach wyborów samorządowych⁸. Na poziomie samorządu nieodzownie łączy się bowiem z zagadnieniem upartyjnienia wyborów samorządowych. Ewa Ganowicz oraz Wojciech Opióła sugerują, iż specyfika wyborów samorządowych polega właśnie na zmianie funkcji oraz roli partii politycznych. W warunkach samorządowej rywalizacji partie polityczne konkurują nie tylko o jak najlepszą pozycję pomiędzy sobą, ale także z lokalnymi komitetami, ruchami społecznymi stowarzyszeniami czy też osobami fizycznymi,

⁵ A. Antoszewski, *Wzorce rywalizacji politycznej we współczesnych demokracjach europejskich*, Wrocław 2004, s. 15-23.

⁶ J.A. Schumpeter, *Kapitalizm, socjalizm, demokracja*, Warszawa 2009.

⁷ R. Matyja, *Rywalizacja polityczna w Polsce*, Kraków-Rzeszów 2013, s. 16.

⁸ Na temat rywalizacji politycznej na poziomie samorządu terytorialnego w wybranych regionach zob. M. Drzonek, *Od upartyjnienia do „ulokalnienia”? Przypadek zachodniopomorskich powiatów grodzkich w wyborach 2014 roku*, „Opuscula Sociologica” 2015, nr 3; E. Ganowicz, W. Opióła, *Specyfika partyjnej rywalizacji politycznej w wyborach do samorządu terytorialnego w roku 2014 na przykładzie województwa opolskiego*, „Przegląd Politologiczny” 2017, nr 2; M. Molewicz, *Ugrupowania lokalne i partie polityczne w wyborach samorządowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2002-2014*, „Opuscula Sociologica” 2015, nr 3; L. Nikolski, *Partie polityczne w wyborach do sejmików wojewódzkich 1998-2006*, Toruń 2011; A. Ptak, *Rywalizacja polityczna w samorządach lokalnych. Studium wybranych gmin*, Poznań-Kalisz, 2011.

czyli podmiotami, które są nieobecne w innego rodzaju elekcjach⁹. Należałoby dodać, iż funkcje partii i ich rola w wyborach samorządowych różnią się jednak w zależności od szczebla samorządu, na co wpływa odmienna większościowa ordynacja wyborcza do kolegialnych organów samorządowych w gminach do 20 tysięcy mieszkańców. Można mówić o określonym trendzie dotyczącym partii politycznych, o którym Ganowicz i Opióła wyrazili się w następujący sposób: „wiodą one prym w kreowaniu organów stanowiących jednostki samorządu terytorialnego od poziomu miasta na prawach powiatu (a także stolicy i jej dzielnic) przez rady powiatów, do sejmików województw”¹⁰.

Trend wzmacniania się pozycji partii politycznych w samorządzie wydaje się przybierać na sile. Z jednej strony stopień upartyjnienia samorządu zwiększa się wraz z jego szczeblem¹¹, z drugiej jednak partie coraz częściej zaznaczają swoją obecność także w mniejszych gminach¹². Partie ogólnopolskie przestają „wstydzic” się swoich szyldów i rezygnują z „kamouflażu”, podczas wyborów samorządowych tworząc komitety wyborcze z własną, ogólnopolską nazwą¹³. Same wybory samorządowe zaczynają być trakto-

⁹ E. Ganowicz, W. Opióła, dz. cyt., s. 137. Marek Molewicz pisze nawet o konflikcie pomiędzy aktorami ogólnopolitycznymi a aktorami lokalnymi, zainteresowanymi sprawami swej wspólnoty, zob. M. Molewicz, dz. cyt., s. 48.

¹⁰ E. Ganowicz, W. Opióła, dz. cyt., s. 139. Warto również zwrócić uwagę na fakt, iż rola ogólnopolskich partii politycznych jest istotna także na poziomie samej selekcji kandydatów do organów jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z regulacjami statutowymi poszczególnych partii w większości przypadków centralne organy partyjne bądź akceptują listy kandydatów, bądź też mogą je modyfikować, zob. T. Nowak, *Partycypacja partii politycznych w kreowaniu władz samorządowych*, „Przegląd Politologiczny” 2013, nr 4. Na temat kompetencji centralnych organów partyjnych w stosunku do struktur lokalnych, w tym również w zakresie kształtowania list wyborczych na potrzeby wyborów samorządowych zob. K. Sobolewska-Myślik, B. Kosowska-Gąstoł, P. Borowiec, *Struktury organizacyjne polskich partii politycznych*, Kraków 2010; Ł. Tomczak, *Demokratyczne zasady działania partii a zakres władzy liderów*, [w:] *Systemy polityczne i partyjne w ujęciu teoretycznym i praktycznym*, pod red. K. Kamińskiej-Korolczuk, M. Mielewczyk, R. Ożarowskiego, Gdańsk 2016; tenże, *Przywódcy polskich partii politycznych*, „Preferencje Polityczne”, 2011, nr 2.

¹¹ E. Ganowicz, W. Opióła, dz. cyt., s. 140; K. Dojwa, *Samorząd terytorialny i władze samorządowe w percepcji społecznej*, „Studia Politologiczne” 2011, t. 20, s. 26; W. Kostka, *Instytucjonalizacja partii politycznych w społecznościach miejskich*, Toruń, 2008, s. 149.

¹² Zob. A. Gendźwił, T. Żółtak, *Bezpartyjność w powolnym odwróceniu. Analiza rozpowszechnienia bezpartyjności w wyborach lokalnych w Polsce w latach 2002-2010*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2012, nr 1, s. 102-103., A. Ptak, dz. cyt.

¹³ M. Molewicz, dz. cyt., s. 53-54.

wane przez partie jako barometr społecznego poparcia oraz możliwość weryfikacji zasobów bądź (od)budowy struktur lokalnych¹⁴.

Zróznicowany poziom upartyjnięcia wyborów samorządowych nie jest w żadnym razie cechą li tylko polską. Doświadczenia ustabilizowanych demokracji pokazują, że nawet w przypadku samych wyborów samorządowych, jeżeli odbywają się na różnych poziomach, można wykazać w tym względzie istotne różnice. Poziom lokalny sprzyja osłabieniu w głosowaniu znaczenia czynnika ideologicznego i partyjnego. Wyborcy częściej oddają wówczas swoje głosy na kandydatów niezależnych bądź z innych partii, niż wynikałoby to z ich naturalnych preferencji ideologicznych. Wraz ze wzrostem wielkości jednostki samorządowej oraz przechodzeniem z poziomu lokalnego na regionalny preferowanie głosowania na osobę zostaje osłabione i zastąpione pozycjonowaniem ideologicznym, co oznacza popieranie kandydatów tak zwanego „pierwszego wyboru”¹⁵. Dzieje się tak pomimo zauważanego przez badaczy prymarnego założenia „projektantów systemu wyborczego do samorządu terytorialnego”, którego celem od samego początku było odpolitycznienie instytucji władzy lokalnej poprzez zmniejszenie lub wyeliminowanie wpływów partii politycznych¹⁶.

Dokonując typologii uczestników rywalizacji wyborczej na poziomie samorządu, możemy wyróżnić:

- ogólnopolskie partie polityczne startujące pod nazwą własnego ugrupowania, organizujące start w oparciu o własne struktury lokalne;
- stowarzyszenia, ruchy miejskie, lokalne ruchy polityczne i tym podobne;
- korzystających z bezpartyjnego kamuflażu kandydatów *de facto* partyjnych¹⁷.

Na potrzeby niniejszego artykułu przyjmuję stanowisko, iż za partie ogólnopaństwowe uczestniczące w wyborach uznaję te, których nazwa komitetu wyborczego jest tożsama z oficjalną nazwą samego ugrupowania. Przyjmuję również optykę funkcjonalnego rozumienia partii politycznych,

¹⁴ A. Ptak, dz. cyt., s. 26.

¹⁵ Szerzej: W. Wojtasik, dz. cyt.

¹⁶ E. Ganowicz, W. Opióła, dz. cyt., s. 139.

¹⁷ W ostatniej z przedstawionych możliwości bezpartyjność jest traktowana jako swoista zaleta, wręcz „marka” kandydata, będąca bardziej wartościową od szyldu partyjnego; jednocześnie jednak kandydat może w takiej sytuacji korzystać z zasobów swej politycznej organizacji, której jest członkiem. Por. E. Ganowicz, W. Opióła, dz. cyt. s. 140; A. Gendzwił, *O partyjności i bezpartyjności demokracji lokalnej*, „Studia Polityczne” 2010, nr 26.

co determinuje uznanie Kukiz'15 jako właśnie partii politycznej. Będę zatem stosować na potrzeby swoich analiz podział na partyjne i niepartyjne komitety wyborcze, do tych drugich zaliczając wszelkie ruchy miejskie, stowarzyszenia i tym podobne, które odwołały się do innych niż partyjne nazw.

Pośredni wpływ na charakterystykę wyborów samorządowych ma także specyfika elekcji samorządowej ujawniająca się w zestawieniu z innymi wyborami. Waldemar Wojtasik charakteryzując wybory samorządowe, określił je mianem (obok wyborów do europarlamentu) plebiscytarnej oceny rządzących, uzależnionej, co oczywiste, od bieżącego układu politycznego. Dodatkowo w tej perspektywie ważnym elementem jest czas, jaki dzieli wybory samorządowe od wyborów parlamentarnych. Czynniki temporalny może bowiem zakładać rosnącą wraz z oddalaniem się od ostatnich wyborów chęć zademonstrowania przez wyborcę niezadowolenia z rządzących¹⁸.

Wojtasik sygnalizuje również, że sami wyborcy pozycjonują wybory samorządowe jako mniej istotne od wyborów prezydenckich i parlamentarnych, a istotniejsze od wyborów do Parlamentu Europejskiego¹⁹. W tym kontekście warto podkreślić – na co zwracał szczególną uwagę Jarosław Flis – iż wybory samorządowe wyróżniają na tle innych wyborów wyborcza frekwencja oraz jej zróżnicowanie przy uwzględnieniu wielkości gminy. Wybory samorządowe są bowiem jedynymi wyborami na terytorium Rzeczypospolitej, w ramach których wraz ze wzrostem wielkości gminy maleje wyborcza frekwencja²⁰.

Konsekwencją zarysowanej powyżej cechy wyborów samorządowych jest z kolei osłabienie głosowania strategicznego. W przypadku wyborów parlamentarnych, w których w podziale mandatów uczestniczą przede wszystkim przedstawiciele partii politycznych, troską pragmatycznego wyborcy jest niezamarnowanie swojego głosu. Wybory samorządowe poprzez szerszy udział kandydatów niezależnych pozwalają na większą swobodę –

¹⁸ Zob. W. Wojtasik, dz. cyt.

¹⁹ Tenże, *Drugorzędność wyborów samorządowych w teorii i badaniach empirycznych*, [w:] *Rola samorządu terytorialnego w modernizacji Polski*, pod red. M. Barańskiego, A. Czyż, S. Kubasa, Katowice 2010, s. 254.

²⁰ J. Flis, *Wybory samorządowe – wzory zaangażowania*, s. 2, http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Masz%20Glos/Jaroslaw%20Flis_Wybory%20samorzadowe.pdf [dostęp: 20.10.2018].

wyborca może oddać swój głos na kandydata, którego ocenia wysoko, a nie przez pryzmat jego ideologicznych czy partyjnych odniesień²¹.

Rywalizacja polityczna w Płocku. Analiza wyników wyborczych

Tłem dla rywalizacji między PO a PiS na poziomie samorządu terytorialnego w Płocku był proces upartyjnienia tychże wyborów. Warto w tym miejscu zoperacjonalizować pojęcie upartyjnienia wyborów do samorządu, przez które będę rozumiał proces, w którym na przestrzeni występujących po sobie wyborów jest obserwowalna:

- malejąca liczba niepartyjnych komitetów (lokalnych komitetów, ruchów miejskich i tym podobnych) przystępujących do kolejnych wyborów;
- wzrastająca liczba głosów oddanych w kolejnych wyborach na komitety ogólnopolskich partii politycznych;
- wzrastająca liczba mandatów zdobywanych w kolejnych wyborach przez ogólnopolskie partie polityczne.

W ramach przedstawianej analizy dla lepszej czytelności wyводу będę, tak jak wcześniej sygnalizowałem, dzielił komitety wyborcze na partyjne i niepartyjne. Będę analizował trzy poziomy omawianego w niniejszym tekście zjawiska upartyjnienia:

- na poziomie udziału w wyborach (skupiając się na liczbie i typie komitetów przystępujących do wyborów);
- na poziomie głosowania (bazując na liczbie oddanych głosów);
- na poziomie wyniku wyborów (analizując skład rady miasta, biorąc pod uwagę zarówno liczbę komitetów biorących udział w podziale mandatów, jak i liczbę mandatów uzyskanych przez poszczególne komitety).

W każdym kolejnych wyborach do płockiej rady miasta podlegających analizie zmniejszała się ogólna liczba przystępujących do rywalizacji komitetów (tabela nr 1). Jednocześnie była zauważalna stabilizacja liczby komitetów partyjnych, która oscyluje wokół 4-5. Najistotniejszym dla analizowanego problemu zjawiskiem jest jednak brak udziału jakiegokolwiek

---

²¹ W. Wojtasik, *Systemowa specyfika wyborów samorządowych w Polsce*, „Rocznik Nauk Społecznych” 2013, t. 5, nr 1, s. 65-66.

komitetu niepartyjnego w wyborach samorządowych w roku 2018. Oznacza to, iż na poziomie rywalizacji wyborczej upartyjnienie omawianych tu wyborów osiągnęło w ostatnich wyborach 100%.

Tabela nr 1. Liczba komitetów przystępujących do wyborów samorządowych do płockiej rady miasta z podziałem na komitety partyjne i niepartyjne

Rok wyborów	2002	2006	2010	2014	2018
Liczba komitetów partyjnych	5	7	4	4	5
Liczba komitetów niepartyjnych	6	3	4	4	0
Liczba wszystkich komitetów biorących udział w wyborach	11	10	8	8	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl).

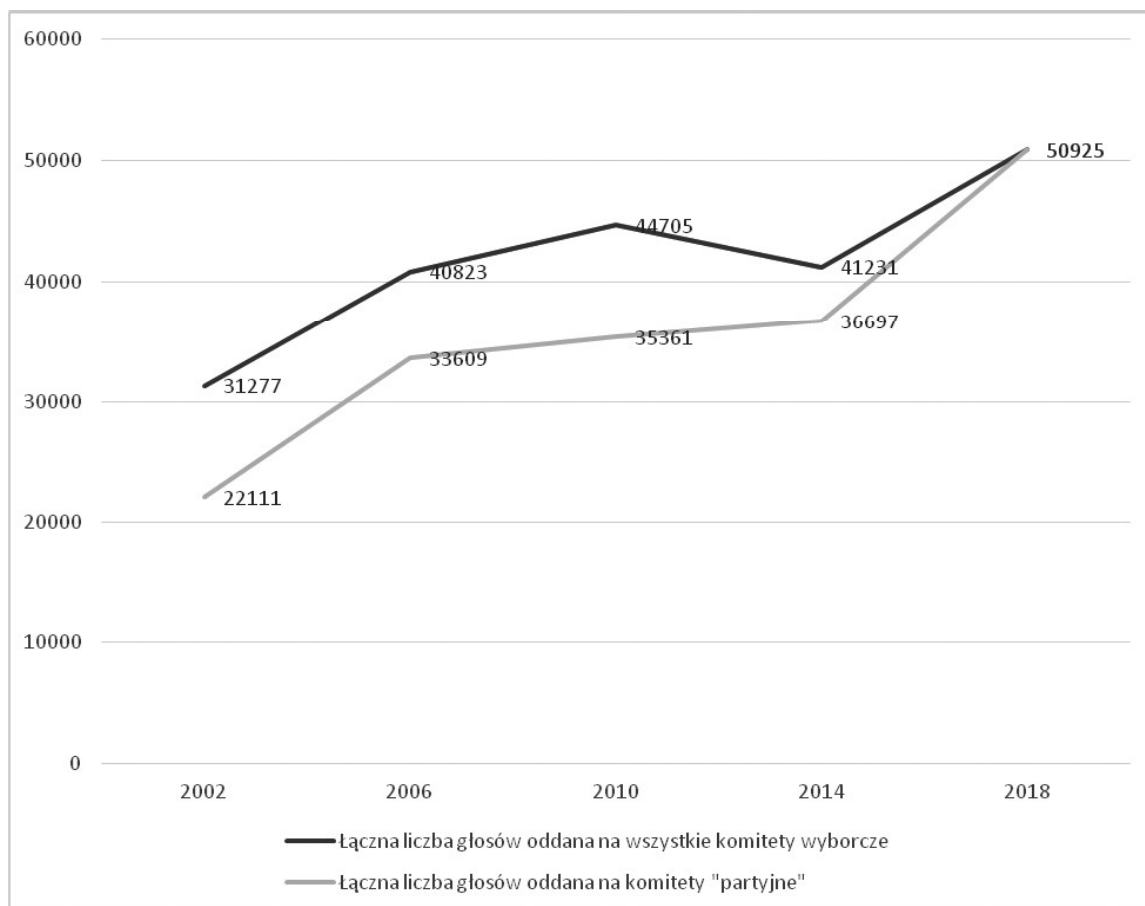
Drugim poziomem mierzenia upartyjnienia może być analiza głosowania wyborców, uwzględniająca na przykład podział głosów ze względu na typ popieranego komitetu. W ramach podjętego badania były zauważalne dwie tendencje. Po pierwsze, w każdych kolejnych wyborach zwiększała się liczba głosów oddawanych w Płocku w ramach wyborów do rady miasta. Po drugie, poparcie wyborców skupiało się na komitetach partyjnych, co oceniając z perspektywy ostatnich pięciu już elekcji, okazało się stabilnym trendem (wykres nr 1).

Apogeum tego zjawiska nastąpiło w roku 2018, gdy 100% ważnych głosów oddano na komitety partyjne, co było oczywiście konsekwencją startu w wyborach tylko takich komitetów. Wcześniej jednak wyniki wyborów analizowane w tym aspekcie nie były radykalnie odmienne. W roku 2002 poziom poparcia komitetów partyjnych osiągnął 70,69%, w roku 2006 – 82,33%, w roku 2010 – 79,10%, zaś w roku 2014 – 89%.

O podobnej tendencji możemy mówić, jeżeli będziemy analizować skuteczność startu poszczególnych typów komitetów (tabela nr 2). W badanym okresie, uwzględniając skuteczność zdobywania mandatów, przewagę za-

wsze miały komitety partyjne. Dopelnieniem tej tendencji były dwie ostatnie elekcje samorządowe, które zostały przez komitety tego typu zdominowane. Od roku 2014 w plockiej radzie miasta zasiadają radni wybrani wyłącznie z list partyjnych. Okazuje się zatem, że również i na tym poziomie (choć jedną kadencję wcześniej) nastąpiło zdominowanie przez partie polityczne rywalizacji wyborczej.

Wykres nr 1. Liczba głosów oddana na komitety partyjne i niepartyjne w wyborach do plockiej rady miasta w latach 2002-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl).

Tabela nr 2. Liczba komitetów wyborczych, które uzyskały w płockiej radzie miasta minimum jeden mandat z uwzględnieniem podziału na komitety partyjne i niepartyjne

Rok wyborów	2002	2006	2010	2014	2018
Liczba komitetów partyjnych, które uzyskały w wyborach minimum jeden mandat	3	4	4	4	3
Liczba komitetów niepartyjnych, które uzyskały w wyborach minimum jeden mandat	2	2	2	0	0
Liczba wszystkich komitetów biorących udział w wyborach samorządowych, które uzyskały minimum jeden mandat	5	6	6	4	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl).

Stan ten jest również odzwierciedlony na poziomie liczby zdobywanych przez partyjne komitety mandatów (tabela nr 3). We wszystkich analizowanych wyborach liczba mandatów niepartyjnych nie przekroczyła 4. Co więcej, w ostatnich dwóch elekcjach naturalną konsekwencją dominacji partii było obsadzenie przez nie wszystkich miejsc w radzie miasta.

Tabela nr 3. Liczba zdobytych mandatów w płockiej radzie miasta przez komitety partyjne

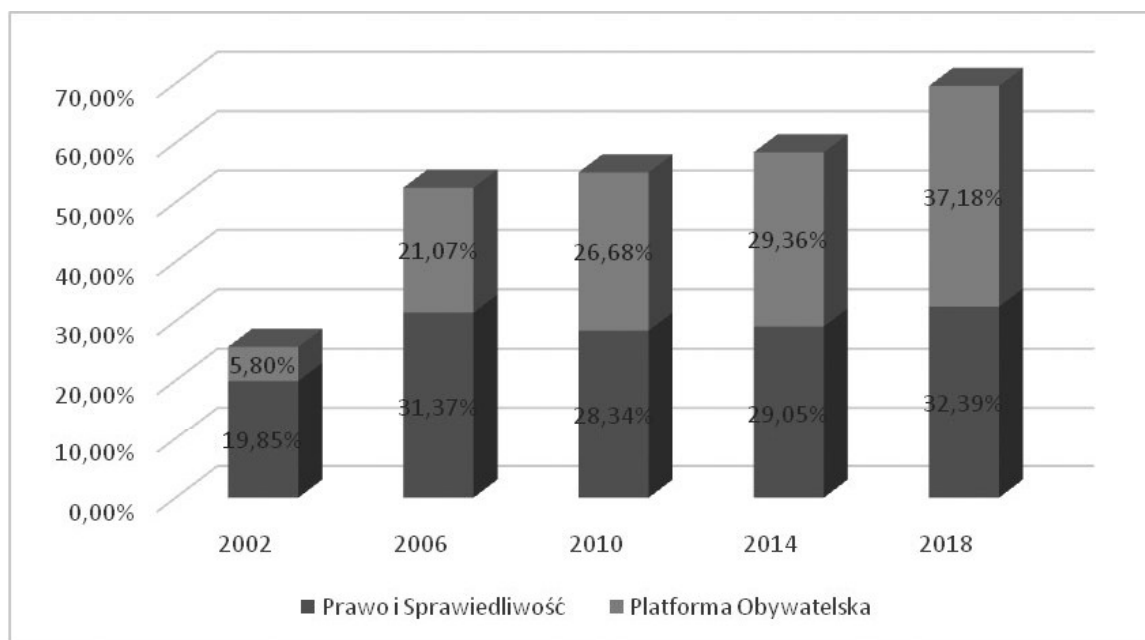
Rok wyborczy	2002	2006	2010	2014	2018
Mandaty partyjne	21	21	22	25	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl).

Można zatem, uwzględniając zaproponowane wcześniej trzy poziomy analizy, stwierdzić, iż wybory do rady miasta w Płocku są znacząco upartyjnione z tendencją do całościowej dominacji partii politycznych na lokalnej scenie politycznej. Na tym tle w omawianym czasie na płockiej scenie politycznej rozgrywała się rywalizacja pomiędzy PiS i PO. Ponadto obie partie rywalizowały ze sobą, wysuwając swoich kandydatów w walce

o urząd prezydenta miasta Płocka. Analizując wyniki wyborcze obu tych ugrupowań, można dostrzec, że na obszarze miasta jest zauważalna ich dominacja, której sprzyja polaryzacja sporu politycznego w skali ogólnopolskiej. W poszczególnych wyborach samorządowych PO (w roku 2018 startująca z jednej listy wspólnie z Nowoczesną jako Koalicja Obywatelska²²) razem z PiS zdobywały łącznie ponad 50% głosów (oprócz wyborów z 2002 roku), z tendencją do zwiększania swojego poparcia, by w ostatniej elekcji uzyskać poparcie blisko 70% płocczan (wykres nr 2, wykres nr 3).

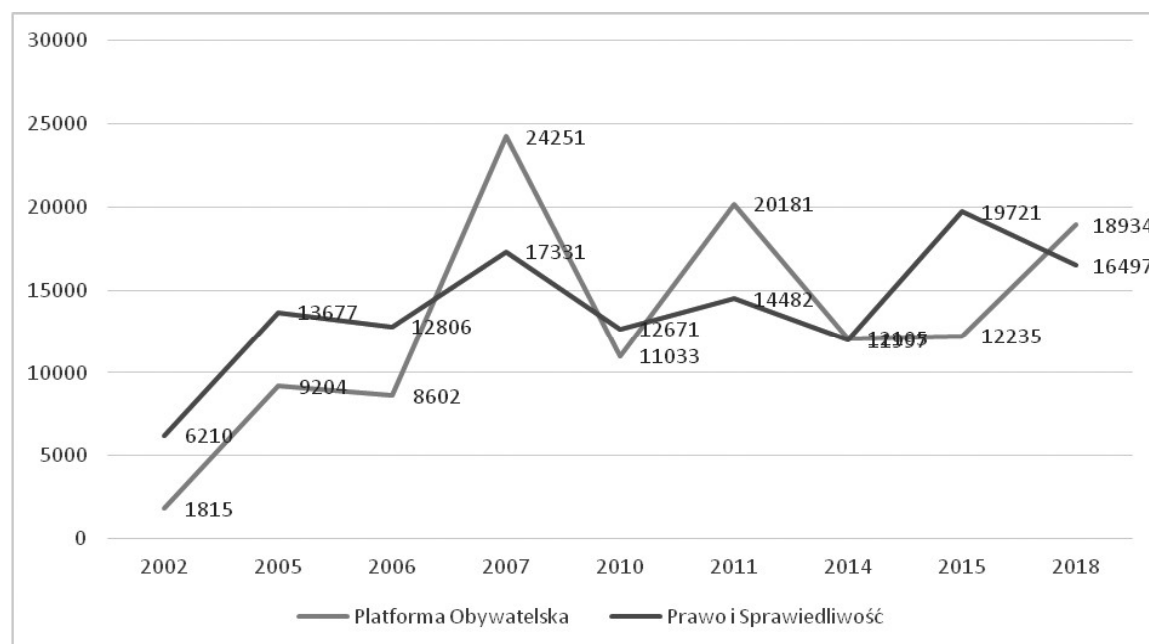
Wykres nr 2. Procentowe poparcie dla Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości w wyborach samorządowych w Płocku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl).

²² Ze względu jednak na dominujący udział PO w koalicji wydaje się uprawnione na potrzeby niniejszego artykułu traktować KO jako PO.

Wykres nr 3. Wyniki wyborcze (w liczbie oddanych głosów) Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości na terenie gminy Płock w wyborach parlamentarnych i samorządowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl).

Szczególnie istotny jest wykres nr 3. Przedstawia on bowiem, w jaki sposób wybory parlamentarne odbiegały pod względem poparcia analizowanych partii od tendencji obecnej w wyborach samorządowych. Wydaje się, że wpływ na ten stan rzeczy miały różnice w podejściu wyborców do poszczególnych wyborów. Z kolei wynik ostatnich wyborów może być interpretowany jako odzwierciedlenie znaczenia sporu politycznego w skali ogólnokrajowej dla wyborów samorządowych.

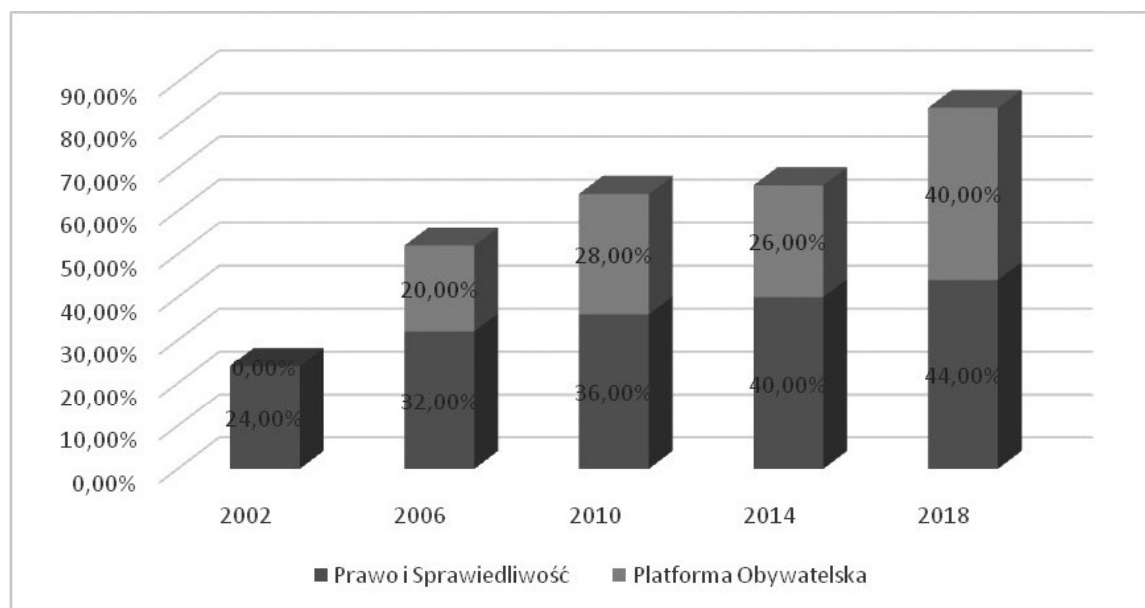
Wyniki uzyskiwane przez oba ugrupowania determinowały ich znaczącą pozycję przy podziale mandatów (tabela nr 5, wykres nr 4). Od wyborów z 2006 roku obie partie wspólnie uzyskiwałyby niezagrożoną większość w radzie miasta, gdyby tylko zechciały współtworzyć samorządową koalicję. Spór obu ugrupowań w skali kraju oraz spory lokalne sprawiają, że oba ugrupowania zyskują na rynku lokalnym, co na przykład w 2018 roku przełożyło się na zdobycie 84% mandatów (łącznie 21 na 25 możliwych).

Tabela nr 5. Liczba mandatów zdobytych przez komitety wyborcze Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości w poszczególnych wyborach do rady miejskiej w Płocku w latach 2002-2018

Rok wyborów	2002	2006	2010	2014	2018
Platforma Obywatelska	0	5	7	9	10
Prawo i Sprawiedliwość	6	8	9	10	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl).

Wykres nr 4. Procentowy udział komitetów wyborczych Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości w podziale mandatów do płockiej rady miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl).

Dopełnieniem wyborczej rywalizacji pomiędzy PiS i PO są wybory na urząd prezydenta miasta Płocka. Od momentu kiedy w sposób bezpośredni wybiera się organ wykonawczy w samorządzie gminnym, to kandydaci PO i PiS wygrywali wszystkie wybory prezydenckie w Płocku. Co więcej, od roku 2006, jeżeli już dochodziło do drugiej tury, to rozgrywała się ona pomiędzy kandydatami obu tych partii (szczegółowe poparcie w wyborach

prezydenckich przedstawia tabela nr 6). W wyborach prezydenckich odzwierciedliła się również dominacja obu partii na lokalnym rynku politycznym. Od 2006 roku kandydaci obu partii w I turze głosowania uzyskują łączne poparcie przekraczające 60% głosów.

Tabela nr 6. Wyniki wyborcze kandydatów Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości w wyborach na urząd prezydenta miasta Płocka

Rok wyborów	Imię i nazwisko kandydata	Liczba (i procent) głosów oddanych na kandydata w I turze	Łączny procent głosów oddanych na kandydatów PO i PiS w I turze	Liczba (i procent) głosów oddanych na kandydata w II turze
2002	Mirosław Milewski (PiS)	5 264 (16,6%)	24,69%	12 319 (50,43%)
	Krzysztof Lewandowski	2 656 (8,09%)		
2006	Mirosław Milewski (PiS)	18 577 (44,57%)	61,89%	18 654 (59,95%)
	Andrzej Nowakowski (PO)	7 221 (17,32%)		12 464 (40,05%)
2010	Mirosław Milewski (PiS)	16 159 (35,04%)	61,6%	16 678 (47,66%)
	Andrzej Nowakowski (PO)	12 248 (26,56%)		18 317 (52,34%)
2014	Marek Martynowski (PiS)	9 441 (22,39%)	78,32%	
	Andrzej Nowakowski (PO)	24 834 (55,93%)		
2018	Wioletta Kulpa (PiS)	15 072 (29,23%)	89,88%	
	Andrzej Nowakowski (PO)	31 268 (60,65%)		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (www.pkw.gov.pl).

Zakończenie

Rywalizacja Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości w sposób istotny wpływa na specyfikę wyborów samorządowych do płockiej rady miasta. Dokonując oceny poszczególnych wyborów, należy stwierdzić, iż omawiany typ elekcji został w znacznej mierze upartyjniony. Ostatnie wybory z roku 2018 były skrajnym przykładem tego procesu – w wyborach komitety partyjne nie tylko uzyskały pełną pulę mandatów w radzie miasta, ale, co nawet ważniejsze, jedynie komitety tego typu w wyborach uczestniczyły.

Drugim weryfikowanym problemem był zakres znaczenia sporu między PO a PiS dla rywalizacji politycznej w opisywanych wyborach. Na podstawie dokonanych badań należy stwierdzić, iż duet obu partii zdominował samorządowe wybory w Płocku. Odsetek głosów oraz mandatów zdobywanych przez te partie, a także wyniki uzyskiwane przez kandydatów tychże partii w wyborach „prezydenckich” potwierdzają tę tezę. Należy zatem stwierdzić, iż PO oraz PiS są najważniejszymi uczestnikami rywalizacji politycznej na szczeblu analizowanego samorządu. Co więcej, oba ugrupowania kształtują tę rywalizację.

Bibliografia

Opracowania

- Antoszewski Andrzej, *Wzorce rywalizacji politycznej we współczesnych demokracjach europejskich*, Wrocław 2004.
- Dojwa Katarzyna, *Samorząd terytorialny i władze samorządowe w percepcji społecznej*, „Studia Politologiczne” 2011, t. 20.
- Drzonek Maciej, *Od upartyjnienia do „ulokalnienia”? Przypadek zachodniopomorskich powiatów grodzkich w wyborach 2014 roku*, „Opuscula Sociologica” 2015, nr 3. DOI: 10.18276/os.2015.3-05.
- Flis Jarosław, *Wybory samorządowe – wzory zaangażowania*, http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Masz%20Glos/Jaroslaw%20Flis_Wybory%20samorzadowe.pdf, s. 2 [dostęp: 20.10.2018].

- Ganowicz Ewa, Opióła Wojciech, *Specyfika partyjnej rywalizacji politycznej w wyborach do samorządu terytorialnego w roku 2014 na przykładzie województwa opolskiego*, „Przegląd Politologiczny” 2017, nr 2. DOI: <https://doi.org/10.14746/pp.2017.22.2.9>.
- Gendźwił Adam, *O partyjności i bezpartyjności demokracji lokalnej*, „Studia Polityczne” 2010, nr 26.
- Gendźwił Adam, Żółtak Tomasz, *Bezpartyjność w powolnym odwróceniu. Analiza rozpowszechnienia bezpartyjności w wyborach lokalnych w Polsce w latach 2002-2010*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2012, nr 1.
- Kostka Wojciech, *Instytucjonalizacja partii politycznych w społecznościach miejskich*, Toruń, 2008.
- Matyja Rafał, *Rywalizacja polityczna w Polsce*, Kraków–Rzeszów 2013.
- Molewicz Marek, *Ugrupowania lokalne i partie polityczne w wyborach samorządowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2002-2014*, „Opuscula Sociologica” 2015, nr 3. DOI: 10.18276/os.2015.3-03.
- Nikolski Lech, *Partie polityczne w wyborach do sejmików wojewódzkich 1998-2006*, Toruń 2011.
- Nowak Tadeusz, *Partycypacja partii politycznych w kreowaniu władz samorządowych*, „Przegląd Politologiczny” 2013, nr 4.
- Obacz Piotr, *Podział „Polska solidarna – Polska liberalna” w świetle wybranych koncepcji pluralizmu politycznego*, Kraków 2018.
- Ptak Arkadiusz, *Rywalizacja polityczna w samorządach lokalnych. Studium wybranych gmin*, Poznań–Kalisz, 2011.
- Schumpeter Joseph A., *Kapitalizm, socjalizm, demokracja*, Warszawa 2009.
- Sobolewska-Myślik Katarzyna, Kosowska-Gąstoł Beata, Borowiec Piotr, *Struktury organizacyjne polskich partii politycznych*, Kraków 2010.
- Tomczak Łukasz, *Demokratyczne zasady działania partii a zakres władzy liderów*, [w:] *Systemy polityczne i partyjne w ujęciu teoretycznym i praktycznym*, pod red. Katarzyny Kamińskiej-Korolczuk, Margaretty Mielewczyk, Rafała Ożarowskiego, Gdańsk 2016.
- Tomczak Łukasz, *Przywódcy polskich partii politycznych*, „Preferencje Polityczne” 2011, nr 2.
- Wojnicki Jacek, *Samorządy lokalne w Polsce i w Europie*, Pułtusk 2008.

Wojtasik Waldemar, *Drugorzędność wyborów samorządowych w teorii i badaniach empirycznych*, [w:] *Rola samorządu terytorialnego w modernizacji Polski*, pod red. Marka Barańskiego, Anny Czyż, Sebastiana Kubasa, Katowice 2010.

Wojtasik Waldemar, *Systemowa specyfika wyborów samorządowych w Polsce*, „Rocznik Nauk Społecznych” 2013, t. 5, nr 1.

Wojtasik Waldemar, *Wpływ wyborów samorządowych z 2010 roku na system partyjny*, [w:] *Wybory samorządowe 2010*, pod red. Mariusza Kolczyńskiego, Waldemara Wojtasika, Katowice 2011.